

Насташенко Ярослава Ігорівна

здобувачка вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Тімочкін Максим Володимирович

викладач кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

БУЛІНГ В АДМІНІСТРАТИВНІЙ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Ще кілька років тому повідомлення про перестрілки в американських школах були для українців чимось на кшталт голлівудських фільмів: гостросюжетне дійство, яке складно уявити у вітчизняних школах. Але в 2017 році не поодинокими стали випадки жорстокого побиття підлітків їхніми однолітками із записом того, що відбувається, на відео. У 2020 році ці прояви тривають.

Мета. Проаналізувати поняття «Булінг» та нормативно-правову базу з питань булінгу(цькування), дослідити види покарань, які застосовуються, провести аналіз способів протидії булінгу в Україні та інших країнах.

Поняття булінгу можна розглядати у різних аспектах. Наприклад:

Британські дослідники Д. Лейн та Е. Міллер визначають булінг як довготривалий процес усвідомленого жорстокого поведіння, фізичного або психічного характеру, з боку індивіда або групи осіб по відношенню до іншого індивіда, який не здатен себе захистити в даній ситуації. Е. Роланд визначає булінг як соціальну систему, яка включає переслідувача, жертву, а також сторонніх спостерігачів. [1]

У КУпАП (Кодекс України про Адміністративні Правопорушення) про булінг сказано так:

«Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, - тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин»(ст. 173⁴). [2]

Нормативно-правова база з питань Булінгу (цькування)

✚ Конвенція ООН. Про права дитини.

✚ Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) від 18 грудня 2018 року № 2657- VIII

Законом № 2657 вносяться зміни до таких законодавчих актів України:

- ✚ Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1646 "Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти"
- ✚ Інформаційні матеріали щодо створення безпечного середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок у 2019/2020 навчальному році.

Види покарань, які передбачаються за булінг

1-штрафи від 850 до 3400 грн.; **2-**громадські роботи від 20 до 60 год.; **3-** виправні роботи до 1 місяця.

Доросла людина та дитина, віком від 16 до 18 років, відповідатиме за булінг самостійно.

Так, за булінг стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю будуть штрафувати розміром від **50** до **100** неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (**850-1700 грн.**) або кривдник отримає громадські роботи на строк від **20** до **40** годин.

За булінг, вчинений групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, потягне за собою покарання у вигляді: штрафу від **100** до **200** неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (**1700-3400 грн.**) або громадські роботи на строк від 60 до 60 годин.

За малолітніх дітей – кривдників (до 14 років) та неповнолітніх (віком від 14 до 16 років) відповідатимуть їх батьки або особи, що їх замінюють: цькування їх дітьми інших учасників освітнього процесу їм «вилляться» у: штраф, від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (850 – 1700 грн.) або громадські роботи на строк від 20 до 40 годин.

Способи протидії булінгу в Україні та інших країнах.

В нашій країні існувала гостра потреба визначення заходів протидії даному явищу та встановлення відповідальності за булінг на законодавчому рівні. Тому, 18 грудня 2018 р. Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу» № 8584. Цей документ вносить поправки до КУпАП який доповнено новою ст. 1734, до Закону України "Про освіту", де визначено механізми протидії цькуванню, зокрема, покладання на засновника закладу освіти здійснення контролю за виконанням плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу; затвердження та оприлюднення на веб-сайтах плану заходів, щодо вирішення проблем цькування, а також забезпечення відкритого доступу до правил поведінки здобувача освіти в закладі освіти.

Говорячи про світовий досвід із розв'язання даного питання, варто відзначити, що однією з перших країн, де про проблему булінгу почали говорити на національному та законодавчому рівнях стала Швеція. Тут, окрім законів, що захищають жертв цькування, впроваджено закріплену в

законодавстві системну профілактичну роботу, яку здійснюють державні установи та некомерційні організації, на кшталт, «Friends».

Найефективнішою антибулінговою програмою визнано норвежську загальнонаціональну програму Дена Ольвеуса, результати багатолітнього моніторингу якої продемонстрували свою дієвість – вона на 30-50% знижує кількість інцидентів, пов'язаних з цькуванням. Одночасно знижуються й показники антисоціальної поведінки, включаючи пияцтво, крадіжки, вандалізм тощо, а також покращується загальний клімат в школах. Дана програма засновується на принципах, що передбачають створення теплового та позитивного шкільного (в ідеалі – і домашнього) середовища та ставить акцент не на покаранні, а на заохоченні до мирного співіснування з твердими рамками і обмеженнями неприйнятної поведінки. Секрет успіху полягає в системному підході до проблеми булінгу: психолог та вчений Ден Ольвеус наполягає на важливості роботи з усім набором соціальних ролей: так звані «bullying circle» складають не лише жертва та агресор, а й прибічники та пасивні спостерігачі. [3]

Отже, беручи до уваги вищезазначене, можна зробити висновок, що булінг як в Україні, так і в інших країнах дуже поширена проблема, яка потребує уваги та дій. Розглянувши декілька думок психологів стосовно булінгу, думки дослідників та поняття булінгу в КУпАП, хочу зазначити, що всі зійшлися в тому, що булінг – агресивна поведінка, яка може проявлятися як у фізичному, так і психологічному насильстві.

В Україні є чітка нормативно-правова база з питань булінгу, яка містить у собі інформацію про права дитини, інформаційні матеріали щодо попередження появи насильства(тощо).

Стосовно способів протидії булінгу в Україні та закордоном, мені все ж таки більш подобається закордонна практика програми антибулінгу. Звичайно, закордоном випадки булінгу зустрічаються набагато частіше ніж в Україні, але все ж таки хотілося б, щоб Україна перейняла декілька антибулінгових програм у інших країн, таким чином ми змогли б знизити відсоток потерпілих від булінгу вдвічі або навіть втричі.

Список використаної літератури:

1. Лейн Д.А. Школьная травля (буллинг) / Дэвид А. Лейн. URL: http://psifeya.ru/wp-content/uploads/2014/02/ЛейнД_Школьнаятравля-буллинг-статья.doc Загол. з екрану. Мова російська
2. КУпАП (Кодекс України про Адміністративні Правопорушення).
3. Миськевич Т. Регулювання проблеми булінгу на законодавчому рівні: перші кроки України та світовий досвід / Т. Миськевич // Громадська думка про правотворення. 2019. № 1 (166). С. 18–22. URL: <http://nbuviap.gov.ua/images/dumka/2019/1.pdf>.